

Majka kao nosilac identiteta

Uloga Jevrejki u vaspitanju dece

Dr Zorica Mršević

Jevrejski dom je „mala škola“

- U judaizmu se jevrejski identitet prenosi po majci. To daje simboličku i praktičnu težinu njenoj ulozi: ona je prva „čuvarica kontinuiteta“.
- Kroz svakodnevne rituale, jezik, hranu i običaje dete uči *ko je* pre nego što nauči *šta je*

Dom glavni prostor učenja, a majka njegoa organizatorka

- ona uvodi dete u obeležavanje Šabata i praznika
- prenosi porodične priče i sećanja (uključujući traume poput progona ili Holokausta)
- uči osnovne moralne vrednosti: *pravdu (cedek), brigu za druge, učenje kao vrednost samu po sebi.*

Učenje počinje čim dete može da govori

Zato Jevrejka

- ne samo da vaspitava dete u veri, već ga definiše kao pripadnika zajednice.
Religijski identitet se prenosi po majci (halaha).
- Majka je ključna u svakodnevnom religijskom životu: Šabat, praznici, ishrana, porodični rituali.
- U druge dve monoteističke religije ona je presudna u vaspitanju, ali ne i u formalnom pripadanju.
- U Tori vaspitanje dece nije sporedna tema, već verska zapovest i temelj opstanka zajednice.

Neznanje nije privatna stvar

- obrazovanje je stalni process
 - Tora ne insistira samo na „znanju“, već na oblikovanju karaktera (*midot*)
 - zajednica ima odgovornost za obrazovanje,
 - U Talmudu će se to razviti u obavezu javnog školstva – jedno od najranijih u istoriji.
-
- U samoj Tori nema zabrane obrazovanja devojčica

Krajnji cilj vaspitanja

- Nije „uspeh“, nije bogatstvo, već:
- da dete postane pravedan, odgovoran i svestan član zajednice, koji poznaje Zakon i živi po njemu.
- Razlike po polu
- dečaci su obavezni na učenje Tore a devojčice se vaspitavaju pre svega za moralni, porodični i verski život.

U Izraelu nema borbe za opstanak identiteta – on je „normalno stanje“

- U dijaspori vaspitanje ima dodatnu funkciju: očuvanje identiteta u manjinskom položaju.
- Za razliku od Izraela porodica u dijaspori nosi mnogo veću odgovornost,
- kućni rituali (Šabat, Pesah, Hanuka) su glavni vaspitni alat, identitet se uči svesno i namerno, ne spontano.
- U dijaspori se često deca uče da je biti Jevrejin vrednost koju biraš, ne samo sudbina

I u Izraelu i u dijaspori ostaje ista ideja Tore

- Izrael: Tora je okruženje u kome dete odrasta.
- Dijaspora: Tora je *alat* kojim se identitet čuva.
- Na oba mesta vaspitanje nije samo prenošenje znanja,
- već prenošenje pamćenja, vrednosti i odgovornosti.

Različiti modeli po denominacijama

- Ortodoksne zajednice u dijaspori funkcionišu slično izraelskim (jake škole, stroga norma).
- Konzervativne i reformističke zajednice:
 - fleksibilnije tumače Toru, uključuju devojčice ravnopravno, naglašavaju socijalnu pravdu i etiku.

**Jevrejska deca se uče da
istoriju nisu nosili samo
„očevi naroda“
već i žene čija je hrabrost,
mudrost i etika često bila
presudna.**

Učenje na primerima istaknutih Jevrejki

- I u tradicionalnom i u savremenom jevrejskom obrazovanju
- deca se uče na primerima života istaknutih Jevrejki, kao moralnim, duhovnim i istorijskim uzorima
- Biblijske žene – temeljni uzori (u svim sistemima)
Ove figure se uče svuda: u Izraelu, dijaspori, verskim i sekularnim školama.

Estera je najpopularniji ženski uzor

- za decu sa porukom hrabrosti, političke mudrosti, odgovornosti prema narodu.
- Sara, Rivka, Rahela i Lea (matrijarhinje)
- Deca kroz njih uče: porodičnu odgovornost, moralnu snagu i istrajnost, aktivnu ulogu žene u oblikovanju istorije naroda.
- Posebno se naglašava da nisu pasivne, već donose ključne odluke.
- Mirjam, sestra Mojsijeva je simbol hrabrosti i vođstva, primer je brige za zajednicu, ženskog duhovnog autoriteta.
- Često se koristi kao primer da proročanstvo nije rodno ograničeno.
- Debora je proročica, sudija i vojni vođa, uči se kao dokaz da autoritet može biti ženski čak i u ratnom i političkom kontekstu.
- Hana je model lične molitve, emotivne iskrenosti pred Bogom,
- duhovne snage žene.

U Talmudu i midrašima

- deca (posebno u verskim školama) uče o:
- ženama koje su čuvale veru u teškim vremenima,
- majkama i suprugama učenjaka koje su omogućile učenje Tore,
- ženama koje su svojim moralnim autoritetom menjale odluke muškaraca.
- Naglasak je na uticaju, ne nužno na javnoj funkciji.

U Izraelu posebno u državnim i verskim školama

- Devojčice dobijaju konkretne, moderne uzore. Deca uče o:
- Goldi Meir kao primeru za političko liderstvo i odgovornost, Hani Szenes kao primeru za hrabrost, žrtvu i otpor, Nehamoj Leibovic kao vrhunskoj biblijskoj učiteljici, Ruti Kalderon kao savremenoj talmudistkinji i edukatorci.

U dijaspori

- posebno reformskim i konzervativnim zajednicama naglašavaju se likovi kao što su Henrietta Szold – obrazovanje i socijalni rad, Judith Plaskow – teologija i etika, Ruth Bader Ginsburg – pravda i zakon (u sekularno-verskom kontekstu),
- Hannah Arendt – kritičko mišljenje (selektivno i uz objašnjenja).

Primeri se ne uče kao „biografije“

- već kao: priče sa moralnim pitanjem,
- Koji su povodi za razgovor
- npr. „Šta bi ti uradila na Esterinom mestu?“
- Važno je negovanje modela identifikacije, naročito za devojčice.

Ni u ultraortodoksnim sistemima

- fokusiranim na biblijske i porodične modele, savremene javne figure se retko pominju.
- Ali čak i tamo — žene nisu izostavljene, već drugačije interpretirane.

HVALA NA PAŽNJI

WWW.ZORICAMRSEVIC.IN.RS

